

Lopen over de hoofden

DONKERSTEEG

Waar komt de naam Lombardsteeg vandaan? Waarom heeft Leiden een Schagensteeg? Wie woonde er in de Bouwelouwensteeg? Waar heeft de Spijkerboorsteeg zijn naam aan te danken? Hoeveel Molenstegen waren er vroeger in Leiden? Op deze en andere vragen geeft de historische serie Langs Leidse Stegen een antwoord.
 Vandaag: de Donkersteeg

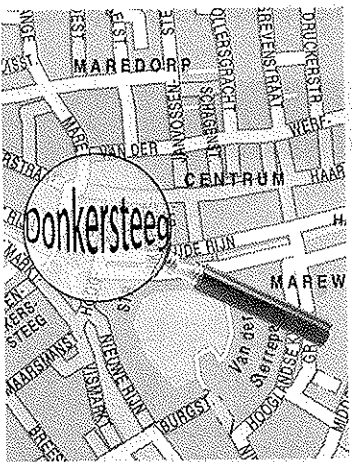
De Donkersteeg loopt van de Haarlemmerstraat naar de Hoogstraat. Op mooie zaterdagen is het hier zo druk dat je over de hoofden kunt lopen, omdat iedereen nu eenmaal graag via deze steeg van de Haarlemmerstraat naar de markt of omgekeerd gaat.

Ook in de middeleeuwen was het al druk in de Donkersteeg, die tot 1355 formeel op Leiderdorps grondgebied lag. De Mare was nog open en de steeg lag in de hoek waar de Oude Rijn, de Nieuwe Rijn en de Mare elkaar ontmoeten. Het stukje langs de kade naar de Mare was nog niet bebouwd en werd gebruikt als turfmarkt. Reizigers uit het noorden konden Leiden alleen maar in via de Donkersteeg, in die tijd ook wel Brugstraat genoemd. Ze moesten dan eerst de Sint-Jansbrug over de Oude Rijn nemen en dan de Grote Brug of Visbrug over de Nieuwe Rijn.

De naam van de Donkersteeg doet vermoeden dat het hier donkerder was dan elders in de stad, of in elk geval donkerder dan in vergelijkbare stegen. Dat zou kunnen komen doordat de steeg extreem smal was, of doordat de bebouwing zo hoog was dat er weinig zonlicht in de steeg doordrong.

Er waren echter veel smallere stegen in Leiden, die dan met meer recht de naam Donkersteeg zouden kunnen dragen, en ook was de hoogte van de bebouwing niet zo dat de Donkersteeg minder daglicht kreeg dan bijvoorbeeld de stegen die uitkwamen op de Breestraat. Eerder is de naam misschien te verklaren door het contrast tussen het door de reflectie van het vele water van de Rijn en de Mare lichtere terrein op de bruggen naar de stad en de daarbij vergeleken relatief donkere steeg.

Een groot deel van het winkelaanbod in de Donkersteeg bestaat vandaag de dag uit

schoenwinkels. In elk geval eentje daarvan, die op nummer 12, zet daarmee een traditie voort. De negentiende-eeuwse dichter-dominee Piet Paaltjes (François Haverschmidt) wijdt namelijk een heel gedicht aan een schoenmaker op dit adres, die een gouden laars als uithangteken heeft.

De smalste voorgevel van de Donkersteeg is die van nummer 19, het Huis ter Lucht. Dit huis, dat zijn huidige naam in de zestiende eeuw heeft gekregen, wordt al vermeld in 1360. Het lag op een perceel dat zich uitstrekte van de Oude Rijn tot aan de Mare en was gedeeltelijk van steen, een bijzonderheid in een tijd dat verreweg de meeste huizen nog van hout waren.

Over het Huis ter Lucht doen romantische verhalen de ronde. Zo zou het bijvoorbeeld met een onderaardse gang verbonden zijn met de burcht, maar van een dergelijke gang, die onder de Oude Rijn door zou moeten lopen, is echter nog nooit een spoor gevonden.

TANNEKE SCHOONHEIM

Dr. Schoonheim werkt op het Instituut voor Nederlandse Lexicologie in Leiden. Raagren; tanneke.schoonheim@nl.nl

